

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 13/2011 vp

Valtioneuvoston kirjelmä komission tiedonannosta (Eurooppa 2020 -strategiaa tukeva talousarvio) ja ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (monivuotinen rahoituskehys 2014—2020), ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (omat varat), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen päätöksen soveltaminen), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen käyttöön asettaminen) sekä luonnoksesta Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten talousarvioyhteistyö)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 7 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän komission tiedonannosta (Eurooppa 2020 -strategiaa tukeva talousarvio) ja ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (monivuotinen rahoituskehys 2014—2020), ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (omat varat), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen päätöksen soveltaminen), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen käyttöön asettaminen) sekä luonnoksesta Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten talousarvioyhteistyö) (U 40/2011 vp) maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Martti Anttinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Osmo Rönty, maa- ja metsätalousministeriö
- professori Jyrki Niemi, MTT Taloustutkimus
- johtaja Seppo Aaltonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

Viitetiedot

Asia on käsitelty aiemmin tunnuksella E 36/2011 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotus seuraavasta rahoituskehystä 2014—2020 otsakkeittain

Otsake 2: Kestävä kasvu: luonnonvarat (Luonnonvarojen suojelu ja hallinta)

Otsakkeesta rahoitetaan yhteisen maatalouspolitiikan menot, maaseudun kehittämismenot, kalatalousrahaston menot sekä ympäristö- ja ilmastotoimien kustannukset (Life +). Lisäksi siitä rahoitetaan eräiden virastojen menoja.

Yhteinen maatalouspolitiikka on yksi EU:n harmonisoiduimmista politiikan aloista. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet, toimenpiteet sekä mahdollinen kansallinen liikkumavara määritellään EU-tasolla. Tästä syystä käytettävissä olevalla rahoituksella on keskeinen merkitys politiikan sisällön kannalta. Komission ehdotus sisältää periaatteen maatalouden säilyttämisestä kaikilla Euroopan alueilla. Komissio tulee esittämään lainsäädäntöehdotukset yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta lokakuussa 2011.

Rahoituskehys ehdotus luo yleiset puitteet tulevalle uudistukselle. Komissio lähtee siitä, että politiikan nykyinen kahteen pilariin perustuva rakenne säilytettäisiin jatkossakin. Ensimmäisen pilarin alta rahoitettaisiin EU:n kokonaan rahoittamat maatalouden suorat tuet ja markkinatoimet ja toisen pilarin alta osarahoitetut maaseudun kehittämismenot. Komissio tulee tekemään myös ehdotuksia joustavuuden sallimiseksi kahden pilarin välille. Käytännössä tällä tarkoitettaisiin sitä, että jäsenvaltio voisi siirtää rahaa sen I pilarin (suorat tuet) rahoitusosuudesta II pilariin (maaseudun kehittäminen) tai päinvastoin.

Komission ehdotus jäädyttäisi maatalous- ja maaseudun kehittämismenojen tason (koko kaudella 371,7 mrd euroa) nimellisesti lähelle vuoden 2013 tasoa. Kokonaissummaan sisältyvä Suomelle tärkeä maaseudun kehittämisrahoitus pysyisi myös nimellisesti lähes nykytasolla (koko kaudella 89,9 mrd euroa). Menojen jäädytys

johtaisi siihen, että maatalousmenojen osuus EU:n kokonaismenoista laskisi kehyskauden aikana nykyisestä yli 40 prosentista noin 33 prosentin tasolle.

Maatalouden suorat tuet ja markkinatoimenpiteet

Historiallisista syistä maatalouden suorat tuet eroavat tällä hetkellä jäsenvaltioiden välillä huomattavasti. Keskimääräinen laskennallinen tukitaso on vuonna 2013 esimerkiksi Latviassa noin 94,7 euroa/ha ja Alankomaissa 457,5 euroa/ha. EU:n keskiarvo on vuonna 2013 268,2 euroa/ha ja Suomen keskiarvo 236,7 euroa/ha.

Komissio esittää, että maatalouden suoraa tukia maksettaisiin nykyistä tasaisemmin eri jäsenmaiden välillä. Niiden jäsenvaltioiden tukia, jotka ovat laskennallisesti EU:n keskiarvoa (268,2 euroa/ha) korkeampia, alennettaisiin, ja keskiarvoa matalampia nostettaisiin siirtymäkauden aikana. Komissio esittää, että 1/3 alhaisempien tukien erosta suhteessa 90 prosenttiin EU-keskiarvosta (241,4 euroa/ha) korvattaisiin, mikä tekisi tukijärjestelmästä nykyistä tasaisemman ja oikeudenmukaisemman. Komission esitys lähtee siitä, että nykyinen pakollinen modulaatio (tukien siirto suorista tuista maaseudun kehittämistukiin) säilytetään uudella rahoituskehyskaudella vuoden 2013 tasolla. Koska Suomen keskimääräinen tukitaso pakollisen modulaation jälkeen, 236,7 euroa/ha, on hieman 90 prosentin tason alapuolella, myös Suomen saama keskimääräinen suora tuki nousee jonkin verran. Tuen nousu olisi arviolta 1,6 euroa/ha, kaikkiaan noin 3,6 miljoonaa euroa vuodessa siirtymäkauden jälkeen.

Komission ehdotukseen sisältyy myös yhteisen maatalouspolitiikan suorien tukien viherystämisen, millä tarkoitetaan kaikille viljelijöille pakollisia perustason ylittäviä ympäristötoimenpiteitä. Viherystämiseen varattaisiin 30 prosenttia kunkin maan tilatuesta. Yksityiskohtaiset ehdotukset tältä osin saadaan vasta komission antaessa ehdotuksensa CAP-uudistuksesta lokakuussa 2011.

Maatalouden suoriin tukiin ollaan myös ehdottamassa tilakohtaista portaittaista kattoa. Mahdolliset tukikaton soveltamisesta johtuvat säästöt siirrettäisiin kussakin jäsenmaassa maaseudun kehittämistoimenpiteiden lisärahoitukseen. Lisäksi suorat tuet tulisi suunnata aiempaa selkeämmin aktiiviviljelijöille. Pienille tiloille luotaisiin oma yksinkertaistettu tukijärjestelmänsä. Yksityiskohtaiset ehdotukset näiltä osin saadaan lainsäädäntöehdotuksissa.

Komissio ehdottaa myös eräiden tällä hetkellä luonnonvarojen otsakkeesta maksettavien erien siirtämistä muiden otsakkeiden alle. Näitä olisivat vähävaraisten ruoka-apu (yhteensä 2,5 mrd. euroa kehyskaudella), joka siirrettäisiin otsakkeeseen 1 sekä erät elintarviketurvallisuuteen liittyvät menot (yhteensä 2,2 mrd. euroa kehyskaudella), jotka siirrettäisiin otsakkeeseen 3.

Maaseudun kehittäminen

Komission esityksen mukaan CAP:n II pilari (maaseudun kehittäminen) kohdentuisi aikaisempaa enemmän kilpailukykyyn, innovaatioihin, ilmaston muutokseen ja ympäristöön, millä pyritään tehokkaampaan varojen käyttöön.

Komission mukaan maaseudun kehittäminen jatkaa erityisten kansallisten ja/tai alueellisten tarpeiden edistämistä samalla heijastaen EU:n prioriteetteja ja sitä tulevat koskemaan muiden rakennerahastojen tavoin Eurooppa 2020 -strategian suorituserusteisia ehtoja koskevat säännöt. Uudella rahoituskehyskaudella jäsenvaltioissa ehdotetaan laadittavaksi kaikille rakennerahastoille yhteinen strategiakehys sekä kumppanuussopimus komission kanssa, minkä tavoitteena on maksimoida myös maaseudun kehittämispolitiikan ja EU:n muiden alueellisten kehittämisvarojen synergiahyödyt. Kumppanuussopimukset liittyvät Eurooppa 2020 -strategian ja sen kansallisen ohjelman tavoitteisiin.

Maaseudun kehittämisrahoitus on Suomelle hyvin tärkeä elementti laajojen luonnonhaitta-korvaus (LFA)- ja ympäristötukitoimien, maatalouden rakennetukien sekä alueellisten ja paikallisten yritys- ja hanketukien kannalta, mutta komission ehdotuksesta ei vielä selviä tämän rahoituksen maakohtaista jakautumaa. Maaseu-

dun kehittämisvarojen jako tullaan uudistamaan osuuksilla, jotka määritellään objektiivisten alueellisten ja taloudellisten kriteerien perusteella. Nämä heijastavat myös tulevan talous-, sosiaali-, ympäristö- ja aluepolitiikan tavoitteita. Tarkemmat vaikutukset Suomeen selviävät tältä osin vasta myöhemmin.

Kalatalousrahasto

Kalatalouden rahoitusjärjestelmää uudistettaisiin korvaamalla nykyinen Euroopan kalatalousrahasto uudella Euroopan meriasioiden ja kalatalouden rahastolla. Rahoituksen suuntaamista uudistettaisiin siten, että se tukisi nykyistä paremmin yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteita kestävästä kalataloudesta. Ylikalastuksen lopettamiseksi muun muassa luovuttaisiin useimmista kalastuslaivastojen tukimuodoista.

Uusi rahasto rakentuisi neljästä pilarista, joi- ta olisivat 1) älykäs vihreä kalastus, 2) älykäs vihreä vesiviljely, 3) kestävä ja osallistava alueellinen kehitys sekä 4) yhdenmukainen meripolitiikka. Lisäksi rahasto kattaisi muun muassa kalastuksen valvonnan, tiedonkeruun, markkina-toimenpiteiden ja yhdenmukaisen meripolitiikan rahoituksen. Uuden rahaston ulkopuolella rahoitettaviksi jäisivät edelleen EU:n kolmansien maiden kanssa tekemistä kalastuskumppanuussopimuksista ja EU:n jäsenyydestä alueellisissa kalastusjärjestöissä aiheutuvat kustannukset.

Talousarviosta ehdotetaan osoitettavaksi kalatalouden ja meripolitiikan rahoitukseen 6,7 miljardia euroa vuosille 2014—2020, mikä merkitsee, että rahoitus säilyisi suunnilleen nykyisellä tasolla.

Komission ehdotusten vaikutukset

Rahoitusjärjestelmää koskevilla komission ehdotuksilla olisi toteutuessaan vaikutuksia kansalliseen verolainsäädäntöön.

Komission ehdotusten lopulliset taloudelliset vaikutukset varmistuvat vasta sen jälkeen, kun kaikki sektorikohtaiset lainsäädäntöehdotukset on saatu. Taloudellisten vaikutusten lopputulos selviää vasta neuvottelujen päättyessä ja riippuu erityisesti talousarvion koosta, rahoitusjärjestel-

mästä ja sektoripoliittisista ratkaisuksista. Voidaan arvioida, että komission rahoitusjärjestelmää koskeva ehdotus alentaisi Suomen maksuja vuoden 2012 talousarvion tasolla noin 90 milj. euroa. Arvio ei sisällä mahdollisia uusia omia varoja.

Jos komission ehdottama rahoituskehyksen kokonaistaso hyväksyttäisiin sellaisenaan, ylittyisi kansallinen valtiontalouden kehys vuosien 2014 ja 2015 osalta arviolta 360 milj. eurolla.

Maatalouden suorien tukien tasaaminen komission esittämällä mallilla nostaisi Suomen saamaa maataloustukea hieman. Korotus olisi siirtymäkauden jälkeen 1,6 euroa/ha eli kokonaistasolla noin 3,6 miljoonaa euroa vuodessa.

Jakokriteerien mahdollinen muuttuminen maaseudun kehittämisrahoituksessa voisi EU-kokonaisrahoituksen pysyessä nykytasolla merkitä Suomen osuuden pienenemistä. Tämä puolestaan lisäisi painetta Suomen EU-osarahoitteisten maaseudun kehittämistukien, kuten ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen (LFA) kansallisten, kehysvaikutteisten rahoitusosuuksien kasvattamiseen, mikäli nykyinen rahoituksen taso haluttaisiin säilyttää. Tarkemmat vaikutukset selviävät tältä osin myöhemmin.

Komission antamien ennakkotietojen mukaan Suomen rakennepoliittinen rahoitus tulevalla kaudella vähentyisi noin 15 prosentilla. Alustavien arvioiden mukaan Suomen rahoitus on vähenemässä. Tuleva saanto riippuu koheesiopoliittisen rahoituksen kokonaistason ohella erityisesti siitä, miten paljon Suomi saa perusrahoitusta kilpailukyky- ja mahdollisesti siirtymäalueiden varoista sekä miten hyvin Suomen asettamat rahoitustavoitteet maantieteellisistä olosuhdehaitoista kärsiville alueille toteutuvat. Tällä kaudella Itä- ja Pohjois-Suomi saavat erityisrahoitusta 35 euroa/asukas/vuosi (n. 45 milj. euroa/vuosi).

Hallitusohjelman mukaisesti syrjäisen sijainnin huomioiminen ja harvaanasuttujen alueiden erityisaseman turvaaminen on Suomelle rakennerahasopoliitiikan avainkysymys. Lisäksi EU:n rakennerahasopoliittisessä ohjelmamuudistuksessa tulee turvata voimavarojen käytön mahdollisuus koko Suomessa.

Valtioneuvoston kanta

Kestävä kasvu: luonnonvarat

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komission esitys maatalouspolitiikassa perustuu periaatteen maataloustuotannon jatkumisesta kaikilla Euroopan alueilla.

Suorien tukien ja markkinatoimien osalta komission ehdotus tarkoittaa sitä, että eräiden uusien jäsenmaiden suorien tukien asteittainen nousu katettaisiin ainakin osittain nykyisen maatalouden suorien tukien ja markkinatoimien kehysten sisältä. Komission esittämällä suorien tukien tasaamismallilla jäsenvaltioiden välillä ei ole Suomelle oleellisia vaikutuksia, koska Suomen tuki on nykyisellään lähellä EU:n keskiarvoa. Maaseudun kehittämisrahoitus on Suomelle hyvin tärkeä elementti laajojen luonnonhaittakorvaus (LFA)- ja ympäristötukien, maatalouden rakennetukien sekä alueellisten ja paikallisten yritys- ja hanketukien kannalta. Komission ehdotuksesta ei vielä selviä tämän rahoituksen maakohtaista jakautumaa tai jakokriteereitä. Valtioneuvosto katsoo, että Suomen suhteellisen osuuden maaseudun kehittämisvaroista tulee pysyä vähintään ennallaan.

Valtioneuvosto katsoo myös, että maaseudun kehittämiseen rahoituskehyksessä osoitettujen varojen reaaliarvo turvataan. Tällä tavoin lisätäisiin niitä menoeriä, jotka keskeisesti tukevat EU 2020 -strategian tavoitteita.

Suomi on suhtautunut alustavan myönteisesti ajatuksiin tilakohtaisesta suorien tukien katosta ja suorien tukien viherryttämisestä. Viherryttämisen osalta Suomi on katsonut, että uutta byrokratiaa ei pitäisi luoda tai hallinnollista taakkaa lisätä. Komissio esittää, että suorista tuista sidotaisiin 30 prosenttia vihertämiseen. Sen osuutta tilatuen kirjekuoresta tulee tarkastella lainsäädäntöesitysten antamisen yhteydessä ja ottaa huomioon erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan kakkospilarista maksettava ympäristötuki.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ilmasto- ja ympäristötavoitteet huomioidaan eri sektoripoliitiikoissa. On tärkeää, että huomioidaan erityisesti sellaiset ilmasto- ja ympäristötavoitteet,

joiden avulla voidaan tukea talouden kasvua sekä innovaatioita ja teknologisia ratkaisuja.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta toteaa, että komission ehdotukset sisältävät ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi sekä näitä selittävän tiedonannon. Yhteisen maatalouspolitiikan osalta rahoituskehys koskeissa neuvotteluissa on kyse EU:n budjet-tirahoituksen kokonaismäärästä ja sen kohdentamisesta eri tarkoituksiin. Rahoituksen yleisen suuruuden lisäksi keskustelunaiheita ovat muun muassa maatalouspolitiikan eri pilareiden välinen painotus, maataloustukien "viherryttäminen" ja tuotantoon sidottujen tukien säilyttäminen.

Neuvottelut EU:n tulevista rahoituskehyksistä nivoutuvat kiinteästi yhteen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) suuntaviivoista ja sisällöstä käytävään keskusteluun. EU-komissio julkisti 12.10.2011 ehdotuksensa yhteisen maatalouspolitiikan uudistamiseksi vuoden 2014 alusta. Rahoituskehys ehdotus luo yleiset puitteet tulevalle uudistukselle. Valiokunta tulee myöhemmin erillisessä lausunnossaan ottamaan yksityiskohtaisesti kantaa ehdotukseen YMP:n uudistamiseksi. Valiokunta toteaa, että EU:n sisäinen tukijakauma perustuu yli 20 vuoden tuotantohistoriaan, eikä se vastaa 27 erilaisen jäsenmaan muuttuvilla markkinoilla toimivan maatalouden vaatimuksiin. Tämän vuoksi hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena tulee olla, että sitä korjataan oikeudenmukaisemmin sekä paremmin eri jäsenmaiden ja alueiden erityispiirteitä ja tuotanto-olosuhteita huomioivaan suuntaan. Suomen tavoitteena tulee olla EU:n ja kansallisten tukien suuntaaminen Suomen maatalouden erityistarpeet huomioon ottaen.

Valiokunta toteaa, että EU:n maataloustuotannolle on asetettu muita maanosia tiukempia

hygieniaan, tuotteiden jäljitettävyyteen, eläinten hyvinvointiin ja ympäristöön liittyviä vaatimuksia, jotka nostavat kustannuksia. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että kolmansista maista tuotavien elintarvikkeiden tulee myös täyttää samat vaatimukset kuin EU:ssa valmistetuilta tuotteilta edellytetään.

Keskeiset ehdotukset maatalouden ja maaseudun kehittämismenojen osalta

Valtioneuvoston kantaan viitaten valiokunta pitää välttämättömänä, että hyväksyttävä rahoituskehys perustuu periaatteeseen maataloustuotannon jatkumisesta kaikilla Euroopan alueilla. Rahoituskehys ei siten saa kyseenalaistaa maamme eri alueille tyypillisten ja perinteisten tuotannonalojen toimintaedellytyksiä ottaen huomioon myös maamme ilmastolliset olosuhteet ja kasvien kasvuvyöhykkeet. Tuotanto-olosuhteissa olevat luonnonolosuhteista johtuvat erot tulee tasata tukijärjestelmien kompensatioilla. Samalla valiokunta painottaa huoltovarmuuskysymystä eli sitä, että jokaisella valtiolla on oikeus ja velvollisuus huolehtia kansalaistensa elintarvikkeiden saatavuudesta.

Valiokunta toteaa, että Suomen maatalouden kannalta keskeisiä asioita rahoituskehyksessä ovat EU:n rahoittamien tukien kokonaistaso, maatalouspolitiikan eri pilareiden välinen painotus, tuotantosidonnaisten tukien maksamisen mahdollisuudet myös vuoden 2013 jälkeen ja ehdot maataloustukien viherryttämiseksi. Lisäksi on huomioitava, että EU-tukien tasossa tai muodossa tapahtuvat muutokset heijastuvat todennäköisesti Suomen kansallisiin tukiin. Valiokunta painottaa erityisesti sitä, että liittymissopimuksen artiklojen 141 ja 142 mukaiset tuet tulee turvata.

Valiokunta toteaa, että komission ehdotus EU:n rahoituskehyskeksi vuosille 2014–2020 jäädyttäisi maatalouden ja maaseudun kehittä-

mismenojen tason (koko kaudella 371,7 miljardia euroa) nimellisesti lähelle vuoden 2013 tasoa. Kokonaissummaan sisältyvä Suomelle tärkeä maaseudun kehittämisrahoitus pysyisi myös nimellisesti lähes nykytasolla (koko kaudella 89,9 miljardia euroa). Valiokunta painottaa kuitenkin voimakkaasti sitä, että mikäli rahoituksen taso jäädytetään vuoden 2013 tasolle, maatalouden rahoitus pienenee reaalisesti laskien. Samalla menojen jäädytys johtaa siihen, että maatalousmenojen osuus EU:n kokonaismenoista laskee kehyskauden aikana nykyisestä yli 40 prosentista noin 33 prosentin tasolle. Rahoituksen supistumista voi osaltaan pienentää lisävarojen ohjaaminen maatalouteen budjetin ulkopuolisista Euroopan globalisaatiorahastosta sekä Maatalouden kriisirahastosta. Näiden merkitystä ei voida vielä arvioida, koska yksityiskohtia kriisirahaston tavoitteista, sisällöstä ja kohdentumisesta ei ole vielä käytettävissä.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on arvioitu, että rahoituksen väheneminen merkitsee maatalouden suorien tukien ja markkinointimenojen alentumista reaalisesti runsaat 16 prosenttia. Komissio on tiettävästi käyttänyt arviossaan kahden prosentin inflaatio-odotusta. Jos todellinen inflaatio on voimakkaampaa, maataloustuen reaaliarvo alenee vielä todettuakin nopeammin. Kielteiset vaikutukset eurooppalaiselle maataloudelle voivat kasvaa erityisen huomattaviksi tilanteessa, jossa maatalouden tuotantopanosten hinnat nousevat nopeasti, mutta maataloustuotteiden markkinahinnat eivät nouse. Tuolloin tuen kautta muodostuva viljelijöiden reaaliostovoima alenee merkittävästi.

Koko EU:n mittakaavassa merkittävä asia komission esityksessä on myös I pilarin hehtaaritukien tasaaminen jäsenmaiden välillä. Valtioneuvoston kirjelmään sisältyvässä muistiossa onkin tuotu esiin, että maatalouden suorien tukien oikeudet muodostetaan uudelleen. Komissio esittää, että tukia maksetaan jatkossa nykyistä tasaisemmin eri jäsenmaiden välillä: niitä jäsenvaltioiden tukia, jotka ovat laskennallisesti EU:n keskiarvoa (268,2 euroa/ha) korkeampia, alennetaan ja keskiarvoa matalampia tukia nostetaan siirtymäkauden aikana. Ehdotuksen mukaan 1/3

alhaisempien tukien erosta suhteessa 90 prosenttiin EU-keskiarvosta (241,4 euroa/ha) korvataan, mikä tekisi tukijärjestelmästä nykyistä hieman tasaisemman. Nykyinen pakollinen modulaatio (tukien siirto suorista tuista maaseudun kehittämistukiin) säilytetään uudella rahoitushyskaudella vuoden 2013 tasolla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hehtaaritukien tasaaminen ei Suomen tilanteeseen käytännössä juurikaan vaikuta, koska Suomen hehtaarituki on EU:n keskitasoa. Koska Suomen keskimääräinen tukitaso pakollisen modulaation jälkeen, 236,7 euroa/ha, jää hieman 90 prosentin tason alapuolella, suorien tukien tasaaminen komission esittämällä tavalla nostaisi Suomen saamaa maataloustukea valtiovarainministeriön laskelmien mukaan 1,6 euroa/ha eli kokonaistasolla noin 3,6 miljoonaa euroa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että suorien tukien komission esittämää suuremmasta tasauksesta on syntynyt keskustelua uusien ja vanhojen jäsenmaiden kesken, minkä seurauksena tukien tasaus uusien jäsenmaiden hyväksi voi voimistua. Tuolloin on vaarana, että myös Suomen tukien taso alenee.

Valiokunta toteaa, että rahoituskehyksissä suorille tuille asetettu menokehys ei riitä kattamaan kaikkia maatalouden suorien tukien menotarpeita, erityisesti kun otetaan huomioon Romanian ja Bulgarian suorien tukien asteittainen nousu vanhojen jäsenmaiden tasolle vuoteen 2016 mennessä. Tästä syystä kaikkien maiden suoriin tukiin kohdistuu kehyskauden alussa n. 1—2 prosentin (n. 800 miljoonaa euroa/vuosi) "juustohöyläleikkaus", joka on voimassa koko kehyskauden ajan.

Suomi saa nykyisin maksaa 10 prosenttia EU:n suorista tuista tuotantoon sidottuina. Komissio esittää, että tämä mahdollisuus säilyy edelleen. Valiokunta korostaa sitä, että tuotantosidonnaisen CAP-tuen merkitys on Suomessa suuri erityisesti kotimaisen naudanlihan tuotannossa. Emolehmäpalkkioiden irrottaminen tuotannosta katkaisisi emolehmien määrän kasvun, mikä nopeuttaisi naudanlihantuotannon vähenemistä. Valiokunta toteaaakin, että tavoitteena tu-

lee olla maamme tuotantosidonnaisten tukien osuuden kasvattaminen jatkoneuvotteluissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että sokerikiintiöiden poistuminen johtaa EU:n perinteisen oman varan, sokerimaksujen, poistumiseen vuodesta 2015 lukien. Vastaava rahamäärä (n. 123 miljoonaa euroa/v) tulee kerätä EU:n budjettiin normaalin jäsenmaksun kautta. Suomen osuus sokerimaksusta on ollut huomattavasti jäsenmaksuamme pienempi, joten muutos lisää Suomen maksuja EU:lle.

Valiokunta toteaa, että EU:n sokerin ja tarkelysperunan tuotantokiintiöt ja kansallinen tuki ovat turvanneet suomalaisen sokerin ja perunatarkelyksen tuotannon jatkumisen. Tuotannon jatkuminen näillä aloilla tulee turvata myös viireillä olevassa maatalousuudistuksessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komissio on rahoituskehystä koskevassa ehdotuksessaan poikkeuksellisesti ottanut voimakkaasti kantaa myös maatalouspolitiikan sisältöön tuomalla esille vaatimuksen, jonka mukaan 30 prosenttia tuesta tulee sitoa viherryttämiseen. Valiokunta toteaa, että tämä ehdotus toteutuessaan sitoisi merkittävän osan suorasta tuesta. Se ei saa luoda pelkästään lisäbyrokratiaa, jonka ympäristönsuojelulliset vaikutukset jäävät vähäisiksi. Viherryttämisen suurimmat huolet liittyvätkin säännösten monimutkaistumiseen sekä valvontatarpeen lisääntymiseen. Lisäbyrokratian estämisen ohella tärkeää on myös, että tuotannonrajoitteita asetettaessa maailman ruokahuollon yhä paheneva tilanne otetaan huomioon.

Komission ehdotuksen mukaisen maataloustukien viherryttämisen myönteiset vaikutukset voivat jäädä Suomessa joka tapauksessa kokonaisuutena pieniksi, sillä Suomessa on jo olemassa kattava ja melko laaja ympäristötukiohjelma. Valiokunta kiinnittää toisaalta huomiota siihen, että suomalaisen maatalouden suhteellinen kilpailukyky voi jopa jossain määrin parantua yhteisen maatalouspolitiikan viherryttämisen myötä, kun maataloustuottajat myös muualla EU:ssa joutuvat sitoutumaan maatalouden ympäristökuormitusta vähentäviin toimenpiteisiin. Tuolloin viherryttämisehdot toimisivat tuo-

tannon rajoitteina lähinnä EU:n suotuisimmilla, tehotuotantoa harjoittavilla alueilla, joissa lisäviherryttämiseen on todellista tarvetta.

Suomen maatalouden näkökulmasta jatkuvuus II pilarin ympäristötuesta ja luonnonhaittakorvauksessa on erittäin tärkeää. Nykyisin II pilarin tukien osuus on Suomessa moniin muihin EU-maihin verrattuna selvästi suurempi ja se koostuu valtaosin hehtaariperusteisesta ympäristötuesta ja luonnonhaittakorvauksesta. Kyseisillä tuilla on suuri merkitys maatalouden kokonaistulonmuodostuksessa. Viitaten edellä todettuun valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että Suomelle tulevaa luonnonhaittakorvauksen (LFA) hehtaariohtaista määrää korotetaan siten, että se ottaa nykyistä paremmin huomioon maamme erityisolosuhteet ja niistä aiheutuvat vaikutukset tuotannon kannattavuuteen.

Valiokunta painottaa voimakkaasti sitä, että jakokriteerien mahdollinen muuttuminen II pilarin tuissa voi EU-kokonaisrahoituksen pysyessä nykytasolla merkitä Suomen osuuden pienenemistä. Muuttuminen lisäisi painetta Suomen EU-osarahoitteisten maaseudun kehittämistukien, kuten ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen (LFA) kansallisten, kehysvaikutteisten rahoitusosuuksien kasvattamiseen, mikäli nykyinen rahoituksen taso halutaan säilyttää. Tämä on todettu valtioneuvoston kirjelmään sisältyvässä muistiossa.

Sen lisäksi, että maaseudun kehittämisrahoitus on Suomelle hyvin tärkeä elementti laajojen luonnonhaittakorvaus (LFA)- ja ympäristötukitoimien vuoksi, sillä on erittäin suuri merkitys myös maatalouden rakennetukien sekä alueellisten ja paikallisten yritys- ja hanketukien kannalta. Komission ehdotuksesta ei kuitenkaan vielä selviä tämän rahoituksen maakohtainen jakautuma. Maaseudun kehittämisvarojen jako tullaan uudistamaan osuuksilla, jotka määritellään objektiivisten alueellisten ja taloudellisten kriteerien perusteella ottaen myös huomioon politiikan tavoitteet ja aikaisempi käyttö. Kriteerit heijastavat myös tulevan talous-, sosiaali-, ympäristö- ja aluepolitiikan tavoitteita. Valiokunta korostaa, että maaseudun kehittämisrahoituksen uudelleenjaon vaikutukset ovat Suomelle poten-

tiaalisesti huomattavat. Käytettävistä objektiivisista/historiallisista kriteereistä riippuen Suomi voi joko menettää tai saada lisää EU-rahoitusta maaseudun kehittämiseen. Tarkemmat vaikutukset Suomen kannalta selviävät tältä osin vasta myöhemmin.

Valiokunta toteaa, että Suomi on saanut nykyisellä kehyskaudella kohtuullisen hyvän osuuden, 2,3 prosenttia, maaseutuvaroista ja osuuden säilyttämisen tulee olla vähimmäistavoite. Maaseudun kehittämisrahoituksen nykytason turvaaminen, kuten komissio esittää, on Suomen etujen mukaista. Maaseudun kehittämisen tulee olla Suomelle prioriteetti myös sen vuoksi, että sen kautta rahoitetaan muun ohella edellä mainitut LFA- ja ympäristöohjelmat. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä sitä, että monet maaseudun kehittämistoimet perustuvat kustannuslaskelmiin (esim. ympäristötuki). Kun kustannukset jatkuvasti nousevat, on tuen reaaliarvon turvaamisen näkökulmasta perusteltua, että maaseudun kehittämisrahoitusta nostetaan komission ehdottamasta tasosta ainakin niin, että sen reaaliarvo säilyy.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen valtioneuvoston kirjelmän muistiossa todettuun, että komission antamien ennakkotietojen mukaan Suomen rakennepoliittinen rahoitus tulevalla kaudella vähentyy alustavien arvioiden mukaan noin 15 prosentilla. Tuleva saanto riippuu ko-

heesiopoliittisen rahoituksen kokonaistason ohella erityisesti siitä, miten paljon Suomi saa perusrahoitusta kilpailukykyvaroista ja mahdollisesti siirtymäalueiden varoista sekä miten hyvin Suomen asettamat rahoitustavoitteet maantieteellisistä olosuhdehaitoista kärsiville alueille toteutuvat. Tällä kaudella Itä- ja Pohjois-Suomi saavat erityisrahoitusta 35 euroa/asukas/vuosi (n. 45 miljoonaa euroa/vuosi). Valiokunta toteaa, että hallitusohjelman mukaisesti syrjäisen sijainnin huomioiminen ja harvaanasuttujen alueiden erityisaseman turvaaminen on Suomelle rakennerahastopolitiikan avainkysymys. Lisäksi EU:n rakennerahasto-ohjelmauudistuksessa tulee turvata voimavarojen käytön mahdollisuus koko Suomessa.

Valiokunta pitää välttämättömänä myös taloudellisista syistä, että niin yhteisen maatalouspolitiikan kuin maaseudun kehittämispolitiikan yksinkertaistamistyössä edetään konkreettisesti (mm. maatalouden tuotantosidonnaisia tukia lisäämällä) byrokratian karsimiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
jäs. Heikki Autto /kok
Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Pirkko Mattila /ps
Jari Myllykoski /vas

Mats Nylund /r
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Reijo Tossavainen /ps
Tytti Tuppurainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.